

Dags för salami på grågås?

Brinnande röda och gula lövträd i morgonsolen mötte Skånes Skogs- och Betesvårdsförenings medlemmar som kom till höstmötet på Bjärsjölagårds slott den 1 november 2007. Med en vital lövmassa efter sommarens alla regn höll sig bladen fortfarande envist kvar vid sina grenar, till förnöjelse för oss som kom för att få en historisk återspeglning på Skogen och viltet.

Olika viltarter

Alltsedan stenåldersmänniskor lärde sig att hantera spjut och båge har jakt förekommit. Fynd från boplatser i Skåne har visat att det fanns ett stort urval bytesdjur; med kronvilt som det viktigaste. Man har även funnit uroxer och älg, berättade Henrik Barnekow, jaktvårds konsulent på Jägareförbundet. Olika viltarter diskuterades och det påpekades att en art kan öka eller minska oerhört fort. Det finns ju ett klart samband mellan tillgången på rådjur och räv. När den ena ökar minskar den andra. Predatorer och miljöpåverkan har naturligtvis stor betydelse. Men varför är skrattnåsen nästan borta? Och hur kan det vara att vi har så många grågäss; ett gissel för många lantbrukare. Han antydde att vi kanske borde lära oss göra salami på gås, och sa att människan har en tendens att se ökad avskjutning som enda problemlösning, i stället för att fundera i termer av foderutbud och långsiktiga skötselåtgärder.

Utfordring och avskjutning

Är det sant att älgstammen är alldeles för liten i Skåne? I så fall borde Jägareförbundet förbjuda älgjakt och inte enbart rekommendera låg eller ingen avskjutning? Föreläsaren kommenterade frågor som ofta ställs till honom. Svaret på den senare är att Jägareförbundet inte är en myndighet och därför inte kan förbjuda jakt. Bekymrat talade han om vildsvin och menade att det sker en överutfordring och en felaktig avskjutning. Dessutom är etiken i jakten på gris bedräglig. Årsgrisarna måste bort för att inte stammen ska bli för stor. I stället skjuts ofta ledarsuggan som har till uppgift att själv producera nya små grisar och hålla kontroll på stammen. Barnekow menade att det är värre att skjuta fel än att inte skjuta alls, även om stammen behöver reduceras. Riktigt nöjd var han enbart med kronviltet som den enda väl förvaldade viltarten med licensgivning och realistisk avskjutning.

Jonas Bergkvist från Skogsstyrelsen i Jönköping rätade ut frågetecknen om vilt och akuta problem med skogsskador. Detta följdes upp med en utflykt till Malmö kommuns skogar i Björka/Vomb under ledning av skogsförvaltaren Martin Lang.

Likartade problem förr i tiden

I princip alla typer av nutida skador har rapporterats i 'äldre' skogslitteratur. Tanken på viltvård vaknade på 1850-talet, sedan Gustav III hade släppt jakten fri tjugo år tidigare. Samtidigt gjordes stora förändringar i odlingarna. Det ledde till en kraftig minskning av klövviltet; så till den grad att vissa populationer var på gränsen till utrotningshotade. Men det visade sig att särskilt rådjur återhämtade sig med stor hastighet.

Trenden under den senaste 50-årsperioden är att samtliga populationer av klövvilt ökar, även om det finns stora variationer över tid. Återigen påpekades att avskjutning måste kombineras med andra skötselmetoder. Nätstängsel är effektiva men har ekonomin emot sig. Vägkanter vid skogsbilvägar (inte vanliga bilvägar) är ypperliga för bete; varför inte bredda dem för att underlätta för viltet att komma åt födan, samtidigt som väghållningen förenklas. Skapa täta bestånd; många plantor gärna med naturlig föryngring som gör dem mindre begärliga att beta. Skapa ytor med olika typer av buskar, bärris, ljung och örter beroende på vilka viltarter som ska tillgodoseas. Håll tillbaka ökad höjdtillväxt på redan betade träd. Frihugg rejäla ytor till viltåkrar långt ifrån de hänsynsytor man vill bevara. Utnyttja skogsbryn, ödetomter, vattendrag och skiftesgränser, där viltet gärna uppehåller sig. Ge fodertillskott i form av t ex fällda träd, pellets, hö (men inte kakor och bröd), när födan är begränsad. Se till att variera foder och skydd för viltet.

Friluftslivet ett bekymmer

Allt detta blev mycket aktuellt under exkursionen. Praktiskt taget samtliga granar hade barknag orsakade av kronvilt, och stammarna på unga tallar var illa tilltygade. Ett hårt tryck från friluftsliv stör viltet och leder till ökade viltskador hos grannfastigheterna. Kommunen har försökt få beträdningsförbud under kronviltets kalvningstid, men svampplockare, hundförare (ibland med lösspringande hundar), ryttare och orienterare förstår inte alltid att lämna daglegorna i fred. "Trots fungerande avtal med friluftsföreningar förstör 'frikörare' för andra. Arton vägbommar räcker inte!"

Lena Lannerheim